

Rosa Luxemburg: Den ryska revolutionen

(20 december 1905)

[Ur *Witnesses to Permanent revolution, Chicago: Haymarket Books 2011, s 523-527. Översättning från engelska, Göran Källqvist.*]

Den nuvarande revolutionen i Ryssland är formellt den senaste efterföljaren till den stora franska revolutionen för 100 år sedan. Under hela det senaste seklet slutfördes i själva verket bara den uppgift som denna stora historiska omvälvning hade satt upp, nämligen att inrätta den moderna borgarklassens klasstyre och upprätta kapitalism i alla länder. Under den första akten av denna sekellånga, utdragna kris drog den faktiska revolutionen upp det medeltida feodala samhället med rötterna, skakade det i sina grundvalar, vände upp och ner på allting, skulpterade först i grova drag fram de moderna klasserna, klargjorde i viss mån deras sociala och politiska strävanden och program, och avskaffade med hjälp av Napoleons krig slutligen feodalismen i hela Europa. Under de följande stadierna fortsatte – i och genom klasskampen – den uppskiktning av det moderna borgerliga samhället i olika klasser som hade inletts av den stora revolutionen. Under restaurationen [i Frankrike] efter 1815 kom storfinansen till makten. Den störtades sedan av julirevolutionen [1830]. Under julirevolutionen lyckades industribourgeoisien gripa makten, men störtades av februarirevolutionen [1848]. Februarirevolutionen ledde slutligen till att den breda mellan- och småbourgeoisien tog makten. Det moderna borgerliga klasstyret nådde sin mest utvecklade och slutgiltiga form i den nuvarande [franska] tredje republiken. Men samtidigt med alla dessa inre strider inom borgarklassen utvecklades på samma gång en ny spricka: den mellan hela det borgerliga samhället och den moderna arbetarklassen. Dessa nya klassmotsättningar formades och mognade under hela [1800-talets] historia parallellt med den *borgerliga* klasskampen. Redan de första allmänna omvälvningarna under den stora [franska] revolutionen tvingade fram alla det borgerliga samhällets beståndsdelar och inre motsättningar till ytan – inklusive proletariatet och dess samhällsideal: kommunismen. Bergets¹ korta styre markerade revolutionens höjdpunkt och var det moderna proletariatets första framträdande i historien. Men det steg inte fram självständigt utan blev fortfarande kvar i småbourgeoisins fälla, och utgjorde till en början tillsammans med den ”folket”, vars motstånd mot borgarklassen antog en felaktig form av motsättningar mellan ”folkets republik” och den konstitutionella monarkin. Under februarirevolutionen, och under de fruktansvärda striderna i juni [1848], avskilde sig proletariatet till sist som klass från småbourgeoisien, och insåg för första gången att det är helt ensamt i det borgerliga samhället, helt utelämnat till sina egna resurser och dödligt fientligt inställt till detta samhälle. Det var således i Frankrike som det moderna borgerliga samhället formades för första gången, och fullbordade det arbete som den stora franska revolutionen hade påbörjat.

Om dessa huvudnummer i det kapitalistiska samhällets dramatiska historia hade *Frankrike* som scen, så utspelades på samma gång Tysklands, Österrikes, Italiens – hela den kapitalistiska världens moderna länders – historia där. Ingenting är mer idiotiskt och absurt än att vilja se de moderna revolutionerna som nationella tilldragelser, som händelser som bara uppvisar sin hela styrka inom det aktuella landet och, beroende på den ”inrikespolitiska situationen”, utövar ett mer eller mindre svagt inflytande på de ”angränsande länderna”. Det borgerliga samhället, kapitalismen, är en internationell, *global* form för människans samhälle. Det finns inte lika många borgerliga samhällen, inte lika många kapitalismer, som det finns moderna stater eller nationer, utan bara *ett* internatio-

¹ Berget [*montagne*] utgjorde den radikala vänstern i Nationalförsamlingen under den stora franska revolutionen. Det härskade mellan juli 1793 och juli 1794 i form av det jakobinska partiets revolutionärt demokratiska diktatur, vars mest kända ledare var Maximilien Robespierre, George-Jacques Danton och Jean-Paul Marat. Den 27 juli 1794, (9 termidor år II enligt den franska republikanska kalendern), arresterades Robespierre och Saint-Just. De avrättades med giljotin följande dag. Dessa händelser utgjorde inledningen på den termidoriiska reaktionen.

nellt borgerligt samhälle, bara *en* kapitalism, och de olika staternas skenbart isolerade, självständiga existens inom sina egna statsgränser, jämsides med den enda och oskiljbara världsekonomin, är bara en av kapitalismens motsättningar. Det är därför alla moderna revolutioner också i grund och botten är *internationella* revolutioner. De är också en och samma våldsamma borgerliga revolution som ägde rum under olika perioder över hela Europa mellan 1789 och 1848 och upprättade det moderna borgerliga klasstyret *på internationell grundval*.

Till synes utgjorde det ryska tsardömet ett undantag till denna globala revolution. Här verkade den medeltida absolutismen vilja befästa sig, trots alla omvälvningar i resten av det kapitalistiska Europa, som en sorts oförstörbar kvarleva från den förkapitalistiska perioden. Nu har absolutismen skakats om av revolutionen och befinner sig även i Ryssland i ett bedrövligt tillstånd. Det vi nu bevittnar är inte längre revolutionens kamp mot ett härskande absolutistiskt system, utan tvärtom en kamp från absolutismens formella rester mot den moderna politiska frihet som redan har blivit ett levande faktum, och dessutom en kamp mellan klasser och partier om gränserna för denna frihet och deras institutionalisering i en konstitution.

Som vi sade är den ryska revolutionen formellt den sista efterföljaren till raden av *borgerliga* revolutioner i Europa. Dess omedelbart synliga uppgift är att skapa ett modernt kapitalistiskt samhälle med ett öppet borgerligt styre. Men – och här blir det uppenbart att till och med Ryssland, som under hela [1800-talet] till synes hade förblivit orörligt och isolerat, i själva verket har deltagit i de allmänna omvälvningarna i Europa – i Ryssland kommer denna formellt borgerliga revolution inte längre att genomföras av borgarklassen utan av arbetarklassen. Dessutom är arbetarklassen, till skillnad från alla de tidigare revolutionerna, inte längre ett bihang till småbourgeoisien, utan den träder fram som en självständig klass, fullt medveten om sina speciella klassintressen och uppgifter, det vill säga en arbetarklass som leds av socialdemokratien. I så måtto härrör den nuvarande revolutionen direkt ur junistriderna i Paris år 1848, och för första gången driver den redan från början splittringen mellan proletariatet och hela det borgerliga samhället till sin logiska slutsats. På samma gång begagnade sig det ryska proletariatet under sina revolutionära aktioner av alla de historiska erfarenheter och klassmedvetande som det internationella proletariatet hade samlat sedan de första lärdomarna i juni 1848, inklusive den senare parlamentariska perioden i Frankrike, Tyskland och på andra ställen.

Således är den nuvarande ryska revolutionen ett mycket mer motsägelsefullt fenomen än alla tidigare revolutioner. Här erövrades inte det moderna borgerliga klasstyrets politiska former genom att borgarklassen kämpade, utan genom att arbetarklassen kämpade mot borgarklassen. Men trots att – eller snarare tack vare att – arbetarklassen för första gången trädde fram som ett självständigt klassmedvetet element, så gjorde den det utan de utopiskt socialistiska illusioner som den under de tidigare borgerliga revolutionerna hade delat med småbourgeoisien. Proletariatet i Ryssland ställer sig inte uppgiften att förverkliga socialismen idag, utan att först skapa de borgerliga förutsättningarna för att förverkliga socialismen. Men det faktum att detta borgerliga samhälle är resultatet av ett klassmedvetet proletariats arbete skänker det också en definitivt speciell karaktär. Det är sant att arbetarklassen i Ryssland inte ser det som en omedelbar uppgift att förverkliga socialismen, men det ställer sig ännu mindre uppgiften att säkerställa det kapitalistiska klasstyrets okränkbara och ostörda herravälde, av den sort som blev resultatet av de tidigare seklernas borgerliga revolutioner i väst.

I stället leder proletariatet i Ryssland kampen mot både absolutism och kapitalism, samtidigt och i en enda handling. Det vill bara ha den borgerliga demokratins former – men den vill ha dem *för sig själv*, för den proletära klasskampens syften. Det vill ha *åtta timmars arbetsdag*, folkmilis, republik – tydliga krav som är ämnade för det borgerliga och inte det socialistiska samhället. Men dessa krav pressar samtidigt så hårt på det kapitalistiska herraväldets yttersta *gränser* att de också framstår som övergångsformer till en proletär diktatur. Proletariatet i Ryssland kämpar för att förverkliga de mest grundläggande *borgerliga* konstitutionella rättigheterna: mötes- och föreningsfrihet, organisationsfrihet, pressfrihet. Men redan nu, mitt under revolutionens storm, har det använt dessa borgerliga

friheter för att skapa så kraftfulla ekonomiska och politiska proletära klassorganisationer – fackföreningarna och socialdemokratin – att den klass som under revolutionens förlopp formellt uppmanas att härska, borgarklassen, framstår som makalöst svag, medan den formellt styrda klassen, proletariatet, kommer att erövra en exempellös dominans.

Till sitt innehåll går den nuvarande revolutionen i Ryssland således mycket längre än de tidigare revolutionerna, och i sina metoder kan den helt enkelt inte följa varken de gamla borgerliga revolutionerna eller det moderna proletariatets tidigare – parlamentariska – kamp. Det har skapat en ny metod för kampen, som stämmer överens både med dess proletära karaktär och med att den kombinerar kamp för demokrati och kamp mot kapitalet – nämligen den revolutionära massstrejken. Till sitt innehåll och sina metoder är det därför en helt ny sorts revolution. Den är formellt borgerligt demokratisk men i grund och botten proletärt socialistisk, och är både till sitt innehåll och sina metoder en *övergångsform* från det förflutnas borgerliga revolutioner till framtidens proletära revolutioner, som direkt kommer att handla om proletariatets diktatur och att förverkliga socialismen.

Den är det inte bara logiskt, som en speciell sorts revolution, utan också *historiskt*, som utgångspunkten för vissa samhälleliga klass- och maktförhållanden. Det samhälle som kommer att uppstå ur denna särskilda revolution i Ryssland kan inte likna de samhällen som blev resultatet av de tidigare revolutionerna i väst efter 1848. Efter revolutionen kommer det ryska proletariatets makt, organisation och klassmedvetande att vara så högt utvecklade att de vid varje sväng kommer att gå utöver ett ”normalt” borgerligt samhälls rammar. Eftersom borgarklassen är både svag och feg och känner att domen närmar sig och att den saknar något politiskt eller revolutionärt förflutet, så leder detta dessutom till en kombination av krafter som hela tiden kommer att rubba den borgerliga klassmaktens jämvikt. Det kommer också att inleda en ny fas i det borgerliga samhällets historia, där avsaknaden av en stabil jämvikt kommer att innebära att klassförhållandena hela tiden kommer att rubbas. Med längre eller kortare pauser och mer eller mindre häftigt kan denna fas inte leda till något annat än en social revolution – till proletariatets diktatur.

Allt detta gäller först av allt Ryssland. Men precis som Rysslands och hela Europas öde under den franska revolutionen avgjordes av striderna i Paris’ olika distrikt, så kommer inte bara det ryska samhällets utan hela den kapitalistiska världens öde nu att avgöras på Petersburgs, Moskvas och Warszawas gator. Revolutionen i Ryssland och den egenartade samhällsformation som den kommer att leda till måste också med nödvändighet i ett svep förändra klassförhållandena i Tyskland och på alla andra ställen. I och med den ryska revolutionen är vi redan på väg in i övergångsperioden från det kapitalistiska till det socialistiska samhället. Hur *länge* denna övergångsperiod kommer att vara är bara av intresse för politiska orakel. För det internationella klassmedvetna proletariatet är det enda som betyder något att ha en beslutsam och klar insikt att denna renande period är nära, och att man under de kommande stormarna måste utveckla orubblighet, klarhet och hjältemod – och göra det med samma snabbhet som det ryska proletariatet nu dagligen och varje timme uppvisar inför våra ögon.